

פרשת מקץ

ההקשבה לזולת, פירושה נתינה.

באחת מן הפעמים פנתה אלי אשתי וביקשה לשתפני במעשה מסוים, היה נראה שהייתה מוטרדת מכך. מתוך הזדהות ודאגה אמיתית התחלתי לפרוש לפני מספר כיוונים לפתרון אותה בעיה. ובאופן לא צפוי רעייתי עצרה אותי, ואמרה "הפעם אני רוצה שרק תקשיב לי". נמצאתי למד מכך שהקשבה אמיתית היא המענה הנכון ביותר שיש בכוחו להעניק מרגוע לנפש נסערת. ואמנם הרב סולובייצ'יק בהתייחסו לפסוק באיוב "אדברה וירוח לי" (איוב לב, כ) גורס "כי למלה המדוברת יש תכונה גואלת ללב נסער, והוידו הוא מרגוע לנפש מתייסרת (איש האמונה הבודד, הרב סולובייצ'יק) נמצאנו למדים, איפוא, ההקשבה לזולת, פירושה נתינה.

ניתן לשמוע משפטים כמו:

- "היא לא מבינה אותי..."
- "אני מדבר בעברית ובכל זאת לא מצליח לתקשר בצורה טובה".
- "אני מנסה להסביר, משתמש בכל הכלים שבידי ועדיין נתקל בקצרים ואי-הבנות בתקשורת"

או

- "מה אני עשיתי לא טוב?"

כל המשפטים הנ"ל מביעים בעיות בקומוניקציה שבין בני האדם. אז כיצד נוכל לשפר את רמת הקשר שלנו לגשר? על מנת לענות על שאלה זאת אנו מבקשים מהקוראים להסב את תשומת הלב לשאלה העולה מתוך פרשתנו. כאשר יוסף מפענח את חלום פרעה הוא לא רק שהוא חוזה את העתיד, הוא גם מציע דרך להתמודד עם המצב. יוסף אומר לפרעה איך לארגן את המשק. לכאורה יוסף חורג מתפקידו? היה עליו לפתור חלום ברם הוא גלש מעבר, מציע עצות כיצד להתכונן לקראת הבאות!

מדוע?

בניסיון לענות על שאלה זאת נציע לספר סיפור אשר התרחש באחד הקיבוצים בארץ.

באחת הקיבוצים חי חמור. היה זה חמור מיוחד במינו כולם קראו לו שלמה ויום אחד נעלם שלמה החמור והילדים במשק וכל חברי הקיבוץ התכנסו בחדר אוכל מודאגים וטיכסו עצה מה לעשות. הם חיפשו בכל מקום אך שלמה החמור לא נמצא. באותו קיבוץ חי איש זקן שכבר החילו החברים להלעיג עליו ולעיתים לצחוק עליו, אך אמנם עדיין התייחסו אליו בכבוד. והנה כאשר כולם יושבים בחדר אוכל על מנת לטכס עצה נכנס פנימה הזקן מוביל אחריו את שלמה החמור. השמחה הייתה רבה והפליאה עוד יותר. וכולם שאלו "איך זה שאתה דווקא מבין כולם מצאת את החמור?" "מה עשית?" חייך ואמר "זה היה פשוט שאלתי את עצמי: אילו היית החמור לאן הייתה הולך? אחר כך הלכתי לאותו מקום ומצאתי את שלמה החמור" (מתוך הראיון המסייע, אברהם בנימי)

לכאורה חלומות פרעה יכולים לעלות בקנה אחד עם הפתרונות שנתנו החרטומים? כלומר אם נעיין בפתרונות שנתנו החרטומים נראה שהפתרונות מאוד הולמים ומתאימים לחלומות פרעה! בכל זאת פרעה אינו מסתפק.

אז... מה בעצם היה בפתרונות של יוסף שהביאו את פרעה להרגיע את נפשו הנסערת?

נראה שהמיוחד בפתרון יוסף הוא בכך שידע לדבר על לבו של פרעה. הוא ידע מה הציק לו. הוא ידע מה יושב לו על הלב. ולכן יוסף פותר את החלום, הוא מאבחן את המחלה, אומר מה הפתולוגיה אבל יתרה מזאת הוא גם מציע פתרון.

דומה שהרבה מאיתנו טובים בלנתח בעיות, ולטעון לטענות קשות ולומר מה לא בסדר. ואולי חלק מאיתנו טובים בלתת עצות ופתרונות, "מה הבעיה תעשו כך וכך" "אם אני הייתי שם הכל היה נראה אחרת" הם אומרים. אבל דא עקא, כך נראה, שאנשים אומרים זאת ללא להכיר את המציאות, את האדם שעליו הם מדברים.

גדולתו של יוסף מתבטאת בכך ראשית, הוא אומר לפרעה אני יודע מה כואב לך, אני יודע מה מציק לך. יוסף מספק תשובה פרספקטיבית לנפשו הנסערת של פרעה. אבל אז, באופן דידיקטי כל כך, יוסף עוצר ומייד מבקש מפרעה להמשיך את פתרון החלום. פרעה כאות התפעלות אומר "אין נבון וחכם כמוך". "אשר לטוב ורע" גורס שפינוזה

"אין גם הכינויים האלה מציינים שום חיוב בדברים כשהם נידונים בפני עצמם ואין אלא אופני מחשבה או מושגים שאנו מציינים על ידי השוואת הדברים זה לזה, שכן אותו הדבר עצמו עלול להיות באותו זמן טוב ורע וגם לא זה ולא זה. הזמרה למשל טובה היא לבעל מרה שחורה ורעה היא לאבל אולם לא טובה ולא רעה לחרש" (ברוך שפינוזה).

על רקע דברי שפינוזה נראה שפרעה רצה לומר "אתה יוסף יודע מהו טוב למען האחר ומתוך עינו של האחר, ולא מה שאתה חושב מהו טוב בעיני עצמך". לכן יוסף מלמד אותנו שעל מנת להבין אחד את השני לא די בכך שדוברים את אותה שפה אלא יש לשמוע דרך הלב ולא רק דרך האוזן. לא לרוץ מייד לפתרונות, יש ראשית להאזין להקשיב ובשלב השני אולי לתת פתרונות.

דומה שלמעשה היום, יותר מתמיד, קיים קושי בלכת בדרכו של יוסף וזאת משום שהיום יותר מתמיד בקונטקסט של התרבות המודרנית לאמור, במציאות של לחץ עצום, משימות רבות, הדאגות לקריירה שאנחנו מצויים בהם. זאת ועוד הצורך למציאת פטרונות בעיות באופן מידי מקשה עלינו להיות נוכחים למען האחר באופן מלא.

דוגמא טובה להתנהגות המצופה מאתנו אפשר לקרוא את הספור הבא: אותו רבי שנהג לקבל יום, יום זרם של מבקרים. יום אחד פונה אליו השמש (עוזר) בשאלה "מדוע אתה מזיע בקיץ ובחורף בקבלך את פני האנשים"? אמר לו הרבי "בכל פעם שאני נפגש עם אחד עלי לפשוט את בגדי וללבוש את שלו כדי שאבינו כהלכה. וכך אחד אחרי השני."

שבת שלום וחג אורים שמח

שרון שלום
רב קהילת קדושי ישראל